

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 1

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London , 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

Samarqand viloyati elektr-energetika sanoati tarixi (1991–2016 yillar) Mustafayev Voxidjon Zoxidjon o'g'li

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti Magistri

“Turizm” fakulteti tyutori

vohidmustafaev@gmail.com +998994488097

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston Respublikasining elektr-energetika tizimi taraqqiyoti hamda Samarqand viloyatining 1991–2016 yillardagi elektr energetika sohasidagi holati har tomonlama tahlil qilingan. Tadqiqot davomida arxiv manbalari, rasmiy statistika ma'lumotlari, hukumat qarorlari hamda ilmiy adabiyotlar asosida Samarqand viloyatining energetika tarmog'ining bosqichma-bosqich rivojlanish jarayonlari yoritilgan [1],[3]. Mustaqillik yillarida amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlar, ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish, energiya tejankor texnologiyalarni joriy etish hamda qayta tiklanuvchi energiya manbalariga e'tiborning ortishi kabi yo'nalishlarga alohida e'tibor qaratilgan[2],[5]. Shuningdek, tahlil davomida Samarqand viloyatida 1990-yillar iqtisodiy inqirozidan so'ng tarmoqni tiklash, 2000-yillarda esa texnik va tashkiliy yangilanishlar jarayonlari ochib berilgan. Maqolada elektr-energetika tizimining iqtisodiy barqarorlik, hududiy rivojlanish va energetik xavfsizlikni ta'minlashdagi o'rni ilmiy asosda yoritilib, amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Abstract. The article comprehensively analyzes the development of the electric power system of the Republic of Uzbekistan and the state of the electric power sector of the Samarkand region in 1991–2016. The study, based on archival sources, official statistical data, government resolutions, and scientific literature, covers the gradual development processes of the energy sector of the Samarkand region. Particular attention is paid to such areas as economic reforms implemented during the years of independence, modernization of production capacities, introduction of energy-saving technologies, and increased attention to renewable energy sources. The analysis also reveals the processes of restoring the network in the Samarkand region after the economic crisis of the 1990s, and technical and organizational upgrades in the 2000s. The article scientifically highlights the role of the electric power system in ensuring economic stability, regional development, and energy security, and provides practical recommendations.

Аннотация. В статье комплексно проанализировано развитие электроэнергетической системы Республики Узбекистан и состояние электроэнергетического сектора Самаркандской области в 1991–2016 годах. В исследовании на основе архивных источников, официальных статистических данных, постановлений правительства и научной литературы освещены поэтапные процессы развития энергетического сектора Самаркандской области. Особое внимание уделено таким направлениям, как экономические реформы, реализованные в годы

независимости, модернизация производственных мощностей, внедрение энергосберегающих технологий, усиление внимания к возобновляемым источникам энергии. Анализ также раскрывает процессы восстановления сети Самаркандской области после экономического кризиса 1990-х годов, технической и организационной модернизации в 2000-х годах. В статье научно обоснована роль электроэнергетической системы в обеспечении экономической стабильности, регионального развития и энергетической безопасности, даны практические рекомендации.

Kalit so'zlar: elektr-energetika, Samarqand, mustaqillik, islohot, modernizatsiya, energiya tejankorlik, qayta tiklanuvchi manbalar, energetik xavfsizlik.

Ключевые слова: электроэнергетика, Самарканд, независимость, реформа, модернизация, энергоэффективность, возобновляемые источники, энергетическая безопасность.

Keywords: electricity and energy, Samarkand, independence, reform, modernization, energy efficiency, renewable sources, energy security.

Kirish (Introduction). O'zbekiston Respublikasida elektr-energetika tarmog'i iqtisodiy taraqqiyotning eng muhim infratuzilma tarmoqlaridan biridir[4]. Mustaqillikka erishgan 1991-yildan so'ng mamlakatimizda energetika tizimini yangilash, elektr ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish va energiya ta'minotini barqarorlashtirish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilandi[1].

Samarqand viloyati respublikaning yirik iqtisodiy hududlaridan biri bo'lib, bu yerda energetika sanoatining rivojlanishi viloyatning ijtimoiy-iqtisodiy holatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Mazkur maqolada 1991–2016 yillar oralig'ida Samarqand elektr-energetika tarmog'ining tarixiy bosqichlari, asosiy islohotlar va modernizatsiya jarayonlari ilmiy tahlil qilinadi[7].

Tadqiqot maqsadi — Samarqand viloyatidagi elektr-energetika sanoatining 1991–2016 yillardagi rivojlanish tendensiyalarini o'rganish.

Ilmiy muammo — energetika sohasidagi islohotlarning hududiy iqtisodiyotga ta'sirini aniqlash va tarmoqdagi muammolarni tahlil qilish.

Metodlar (Methods)

Tadqiqotda tarixiy-tahliliy, statistik va qiyosiy tahlil metodlaridan foydalanildi[8].

Asosiy manbalar sifatida:

- O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari,
- "O'zbekenergo" AJ hisobotlari,
- Samarqand viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlari,
- 1991–2016 yillardagi iqtisodiy islohotlar to'g'risidagi ilmiy maqolalar va

hukumat dasturlari ishlatildi.

Tahlil uchun **davrlar** quyidagicha ajratildi:

1. **1991–2000 yillar** – energetika tizimini mustaqil boshqaruvga o'tkazish davri[4];
2. **2001–2010 yillar** – elektr tarmog'ining modernizatsiyasi va xususiylashtirish bosqichi[6];
3. **2011–2016 yillar** – yangi energiya quvvatlarini ishga tushirish va energetik xavfsizlikni ta'minlash davri[5].

Natijalar (Results)

Tadqiqot natijalariga ko'ra:

- 1990-yillar boshida Samarqand viloyatida elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmi 2,3 mlrd kVt/soatni tashkil etgan bo'lsa, 2016-yilga kelib bu ko'rsatkich 3,8 mlrd kVt/soatga yetgan.
- Viloyatda Samarqand issiqlik elektr markazi (IEM) modernizatsiya qilinib, yangi energiya tejovchi texnologiyalar joriy etilgan.
- 2000-yillarda "O'zbekenergo" tizimida boshqaruv markazlashtirilib, tarmoq korxonalari faoliyati samaradorligi oshgan [6].
- Elektr tarmoqlarini yangilash orqali 2010–2016 yillarda energiya yo'qotish darajasi 18% dan 11% gacha kamaygan [8].

1-jadval. Samarqand viloyatida elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmi (mlrd kVt/soat)

Yil	Ishlab chiqarilgan hajm	O'tgan yilga nisbatan o'sish (%)
1991	2.3	-
2000	2.8	21.7
2010	3.4	17.6
2016	3.8	11.8

Muhokama va xulosa (Discussion/Conclusion)

1991–2016-yillar davomida Samarqand viloyatining elektr-energetika tarmog'i uch asosiy bosqichni bosib o'tdi: 1991–2000-yillar — iqtisodiy inqiroz va tizimni qayta tashkil etish davri bo'lib, bu yillarda elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmi kamaygan, yoqilg'i ta'minoti uzilib qolgan, mavjud quvvatlarning katta qismi eskirgan holatga kelgan. Shu bilan birga, sobiq ittifoqdan mustaqil tarzda boshqaruv tizimini shakllantirish, milliy energiya siyosatini yo'lga qo'yish bo'yicha dastlabki huquqiy va tashkiliy asoslar yaratildi [2],[6].

2001–2010-yillar — modernizatsiya va barqarorlashtirish davri bo'lib, ushbu bosqichda "O'zbekenergo" tizimida ishlab chiqarish, uzatish va taqsimlash sohalari o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar mustahkamlandi. Samarqand viloyatida elektr tarmoqlarining bir qismi rekonstruksiya qilinib, Samarqand IEMda yangi gaz turbinolari o'rnatildi. Shu davrda iste'molchilar soni ortgan bo'lsa-da, energiya uzatishdagi yo'qotishlar kamaytirilib, samaradorlik oshirildi.

2011–2016-yillar — texnologik yangilanish va energiya tejamkorlik davri sifatida xarakterlanadi. Energiya ishlab chiqarishda zamonaviy

texnologiyalar joriy etilib, qayta tiklanuvchi manbalardan (quyosh va gidroenergiya) foydalanish bo'yicha dastlabki loyihalar amalga oshirildi. Energiya auditi tizimi joriy etilib, sanoat korxonalarida energiya sarfini kamaytirish choralari ko'rildi [5],[8].

Mazkur davrda Samarqand viloyatining energetika tarmog'i nafaqat ishlab chiqarish quvvatlarini oshirdi, balki energiya samaradorligini ta'minlash, infratuzilmani modernizatsiya qilish, hududlararo energetik uzviylikni mustahkamlash orqali mamlakatning energetik xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynadi [9].

Arxiv manbalari va rasmiy hisobotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, 1991–2016-yillar oralig'ida viloyatda ishlab chiqarilgan elektr energiyasi hajmi 60 foizdan ortiq oshgan. Shu bilan birga, elektr tarmoqlarining 70 foizi yangilangan, yangi transformator punktlari qurilgan, energiya uzatish tizimi avtomatlashtirilgan. Ammo shunga qaramay, ayrim muammolar o'z dolzarbligini saqlab qolgan [10]. Jumladan:

ayrim tumanlarda (Urgut, Bulung'ur, Ishtixon) elektr tarmoqlarining eskirganligi sababli energiya yo'qotishlarining yuqoriligi;

ishlab chiqarilgan energiyaning iste'molchilar o'rtasida nomutanosib taqsimlanishi;

sanoat korxonalarida energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etishning sustligi.

Ushbu kamchiliklar keyingi yillarda qabul qilingan "Energetika xavfsizligini ta'minlash konsepsiyasi" (2015) va "O'zbekiston–2030 strategiyasi"da belgilangan ustuvor vazifalar orqali bartaraf etilmoqda.

Tadqiqot natijalaridan quyidagi ilmiy xulosalar chiqarildi:

- Samarqand viloyatining elektr-energetika tarmog'i mustaqillik yillarida iqtisodiy islohotlarning asosiy yo'nalishlaridan biriga aylandi.
- 1991–2016-yillar davomida ishlab chiqarish hajmi va tarmoq quvvatlari izchil oshgan, modernizatsiya va energiya tejamkorlik darajasi sezilarli yaxshilangan.
- Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish bo'yicha dastlabki bosqichlar samarali kechgan bo'lib, keyingi bosqichlarda bu yo'nalish yanada kengayishi uchun sharoit yaratilgan.
- Energetika tarmog'idagi o'zgarishlar viloyat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga, aholi turmush darajasining yaxshilanishiga va sanoat korxonalarining ishlab chiqarish unumdorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan.
- Samarqand viloyatining elektr-energetika sanoati tajribasi O'zbekistonning boshqa hududlarida energetik islohotlarni amalga oshirishda model sifatida qo'llanishi mumkin.

Xulosa. 1991–2016-yillar davomida Samarqand viloyati elektr-energetika tarmog'i iqtisodiy va texnologik jihatdan sezilarli o'sishni boshdan kechirdi. Mustaqillikdan keyingi dastlabki yillardagi inqirozli

holat o'rniga, bugungi kunda barqaror, samarali va tejamkor energiya tizimi shakllandi. Ushbu jarayonlar viloyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida, sanoat korxonalarining faoliyatida va aholi turmush darajasining yaxshilanishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Energetika tizimini isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni, 2015-yil.
2. "O'zbekenergo" AJ yillik hisobotlari (1995–2016).
3. Samarqand viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlari, 2016-yil.
4. Karimov I.A. *O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari*. — Toshkent: O'zbekiston, 1997.
5. "O'zbekiston–2030" strategiyasi. — Toshkent, 2023.
6. Mamatqulov S. "Elektr energetikasida modernizatsiya jarayonlari". *Ilm va taraqqiyot* jurnali, 2014.
7. Xolmatov B. "Samarqand energetika infratuzilmasining rivojlanish istiqbollari". *Energetika va sanoat*, 2015.
8. World Bank Data: Energy sector in Uzbekistan (2016).
9. Oliy ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi – 2030.
10. "Energetika tizimining iqtisodiy tahlili" – TDIU, o'quv qo'llanma, 2016.

